

Interpretácia a reinterpretácia v jazze, rocku a pop music – Medzinárodná vedecká konferencia

Abstrakty

Yveta Kajanová, Maciej Smółka, Stefano Marino, Marcus Zagorski, Jouni Järvinen, Julijana Zhabeva Papazova, Aleš Opekar, Jan Blüml, Peter Michalovič

Súčasný charakter kompozície je ovplyvnený interpretačnými technikami, keďže skladateľ nového milénia je často aj interpretom svojich diel. Naopak, jazzoví hudobníci, opierajúci sa tradične skôr o interpretáciu, posilňujú kompozičné aspekty na vystúpeniach. Hudobná interpretácia (performance) a textovo-kritická interpretácia (kritik) skúmajú síce ten istý kompozičný objekt, avšak výsledok je odlišný v závislosti od kompetencie a netradičného zvukového prostredia (sound environments). Do konkrétnych vystúpení je priamo zapojený poslucháč a prostredie prostredníctvom participácie. Projekt skúma súčasné a minulé kritické interpretácie jazzu a artificálnej hudby, mieru participácie poslucháča (participatory sense-making, ear worm fenomén), intenzitu jeho zážitku (peak experience), štúdie o zvukovej krajine (soundscape) v súčasnej kompozícii vo vzťahu ku klimatickým zmenám a filozofii hlbkej ekológie. Zistené fakty konfrontuje s vlastnými analytickými zisteniami.

Kľúčové slová: interpretácia, jazz, rock, pop music, európska hudba, hudobná kritika, zvuková krajina

Maciej Smółka: Inscenovanie minneapoliskeho soundu: Reinterpretácia hudobného dedičstva v divadle, na baseballovom štadióne a na pouličnej slávnosti

Abstrakt: Dedičstvo populárnej hudby sa vytvára a nanovo formuje prostredníctvom performance a jej presúvania medzi rôznymi mestskými priestormi. Každý návrat k etablovanému repertoáru prináša výber interpretov, nanovo určuje ich význam a vytvára vzťahy medzi hudbou, miestom a komunitou (Cohen 2013; Bennett and Rogers 2016). Príspevok porovnáva tri podujatia v rámci Prince Celebration Week 2026: Revelation – A Retrospective of the Minneapolis Sound v Chanhassen Dinner Theatres 2. júna, Prince Night na štadióne Target Field 4. júna a Prince Block Party & Sing-Along v Minneapolise 6. júna. Na základe zúčastneného pozorovania, analýzy repertoáru a spôsobov koncipovania jednotlivých podujatí príspevok skúma, ako rôzne inštitúcie a formáty reinterpretovali minneapoliskeho sound. Revelation ho rekonštruoval ako hudobnú tradíciu. Repertoár skupiny The Time a hudobníkov Jesseho Johnsona, Vanity 6, Wendy & Lisa, Alexandra O'Neala a ďalších zasadil Princea do širšej siete vzťahov, čím sa samotná hudobná scéna stala zvukovo vnímateľnou (Smółka 2023). Prince Night preniesol toto dedičstvo do prostredia profesionálneho basebalu. Prostredníctvom spoločného brandingu Prince/Twins, štadiónovej hudby a vizuálnych prvkov, tematického merchandisingu a rituálov baseballového zápasu predstavil Target Field Princea ako symbol mesta a prepojil pamäť populárnej hudby so športovou identitou (Graakjær 2026). Pouličná slávnosť ponúkla odlišný spôsob komemorácie. Podujatie, ktoré zorganizovali Paisley Park a mesto Minneapolis v blízkosti Princeovej nástennej maľby, prešlo od participatívneho hromadného spevu k vystúpeniam viacerých generácií interpretov a neohláseným vystúpeniam hudobníkov z New Power Generation, The Twinz a Sheily E. Spojením participatívneho a prezentačného spôsobu muzicírovania (Turino 2008) premenilo Princeov repertoár na kolektívnu pamäť mesta. Príspevok tvrdí, že jedno hudobné dedičstvo možno organizovať prostredníctvom troch priestorových a inštitucionálnych rámcov: ako genealógiu hudobníkov a rozsiahlu hudobnú scénu, ako značku mesta začlenenú do športového „predstavenia“ a ako participatívne mestské dedičstvo sústredené okolo hudobnej hviezdy. Tieto podujatia spoločne ukazujú hudobné dedičstvo ako mobilné a kontextovo podmienené, pričom neustále nanovo formujú predstavu o tom, kto reprezentuje mesto a akým spôsobom sa publikum stretáva s jeho hudobnou minulosťou (van der Hoeven and Hitters 2020).

Kľúčové slová: minneapoliskeho sound, Prince, dedičstvo populárnej hudby, kultúrna pamäť, urbánny priestor

Literatúra:

- Alleyne, Mike, and Kirsty Fairclough, eds. 2020. *Prince and Popular Music: Critical Perspectives on an Interdisciplinary Life*. New York: Bloomsbury Academic.
- Baker, Sarah, Catherine Strong, Lauren Istvandy, and Zelmari Cantillon, eds. 2018. *The Routledge Companion to Popular Music History and Heritage*. Abingdon and New York: Routledge.
- Bennett, Andy, and Susanne Janssen. 2016. "Popular Music, Cultural Memory, and Heritage." *Popular Music and Society* 39 (1): 1–7.
- Bennett, Andy, and Ian Rogers. 2016. *Popular Music Scenes and Cultural Memory*. London: Palgrave Macmillan.
- Cohen, Sara. 2013. "Musical Memory, Heritage and Local Identity: Remembering the Popular Music Past in a European Capital of Culture." *International Journal of Cultural Policy* 19 (5): 576–594.
- Cohen, Sara, Robert Knifton, Marion Leonard, and Les Roberts, eds. 2015. *Sites of Popular Music Heritage: Memories, Histories, Places*. New York and London: Routledge.
- Graakjær, Nicolai Jørgensgaard. 2026. *Popular Music and Football*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lashua, Brett, Karl Spracklen, and Stephen Wagg, eds. 2014. *Sounds and the City: Popular Music, Place and Globalization*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Majsova, Natalija, and Jasmina Šepetavc. 2023. "Popular Music as Living Heritage: Theoretical and Practical Challenges Explored through the Case of Slovenian Folk Pop." *International Journal of Heritage Studies* 29 (12): 1283–1298.

Smółka, Maciej. 2023. *The Sound of a City: A Study of the Phenomenon*. Berlin: Peter Lang.

Turino, Thomas. 2008. *Music as Social Life: The Politics of Participation*. Chicago: University of Chicago Press.

van der Hoeven, Arno, and Erik Hitters. 2020. "The Spatial Value of Live Music: Performing, (Re)developing and Narrating Urban Spaces." *Geoforum* 117: 154–164.

Maciej Smółka získal doktorát v odbore štúdiá kultúry a náboženstva na Jagielonskej univerzite (2021) a špecializuje sa na výskum populárnej hudby a populárnej kultúry. Od roku 2024 pôsobí ako generálny tajomník stredo-, východo- a juhovýchodoeurópskej pobočky International Association for Study of Popular Music (IASPM CESE) a ako zástupca riaditeľa pre vzdelávanie na Inštitúte amerických štúdií a poľskej diaspóry Jagelovskej univerzity. Koordinuje Popular Music Research Group, prvú výskumnú skupinu v Poľsku, ktorá sa špecializuje na výskum populárnej hudby. Ako hudobný výskumník, kritik a nadšenec sa venuje dejinám americkej populárnej hudby, súčasnému hudobnému priemyslu, lokálnym hudobným scénam a špecifikám súčasnej populárnej kultúry. Propaguje vedecké prístupy k populárnej hudbe aj mimo akademického prostredia a vedie instagramový projekt Fajne Płyty (@fajneplyty). Je autorom publikácií *Say Yes! To Michigan* (AT, 2017), *The Sound of a City: A Study of the Phenomenon* (Peter Lang, 2023) a *The Minneapolis Sound: The City, Music, and Identity* (Intellect, 2026).

Kontakt: Jagielonian University in Krakow, Institute of American Studies and Polish Diaspora, ul. Władysława Reymonta 4, 30-059 Kraków, Poland, email: maciek.smolka@uj.edu.pl

Stefano Marino: „Tlač na mňa a ja sa vzopriem“: Estetické a sociálne dimenzie hudobnej subkultúry grunge

Abstrakt: Tlač na mňa a ja sa vzopriem“ je známy verš z piesne „Corduroy“ americkej rockovej skupiny Pearl Jam z roku 1994, jednej z hlavných kapiel (spolu s Nirvanou, Alice in Chains, Soundgarden, Melvins, Mother Love Bone, Mudhoney, Screaming Trees a mnohými ďalšími) významnej hudobnej scény, ktorá sa zvyčajne spája s mestom Seattle, jeho kultúrnym prostredím a s pojmom „grunge“. Tento termín sa začal používať koncom 80. a začiatkom 90. rokov 20. storočia na označenie osobitej podoby rockovej hudby. Taký verš ako „Tlač na mňa a ja sa vzopriem“ je podľa môjho názoru mimoriadne pôsobivý a výstižný, pretože majstrovsky ilustruje a stelesňuje viaceré črty toho, čo môžeme voľne označiť za „filozofiu“ prítomnú v mnohých piesňach skupiny Pearl Jam a vo všeobecnosti aj rôzne aspekty „filozofie“, ktorá charakterizovala grungeové hnutie ako celok. Viac než tri desaťročia po období, keď tieto rockové skupiny – a predovšetkým Nirvana a Pearl Jam – dosiahli v priebehu niekoľkých rokov obrovský komerčný a umelecký úspech, a tak mimoriadne rýchlo postúpili zo statusu kultových kapiel v rámci takzvaného „undergroundového“, „alternatívneho“ či „nezávislého“ rocku na úroveň celosvetového uznania a slávy v takzvanom mainstreame, pričom ich hity sa neustále vysielali v rádiách a videoklipy na MTV a v ďalších televíznych programoch, predstavuje grungeová hudobná subkultúra stále významný a podnetný predmet výskumu. Umožňuje skúmať prekrývanie a vzájomné prelínanie estetických a sociálnych dimenzií, ktoré často charakterizujú javy patriace do hudobných subkultúr. Vo svojom príspevku na medzinárodnej vedeckej konferencii v Bratislave „Interpretation and Reinterpretation in Jazz, Rock and Pop Music“ sa zameriam na príklad grungeovej scény 90. rokov 20. storočia s cieľom analyzovať a zdôrazniť niektoré konflikty a paradoxy grungeovej estetiky v jej fascinujúco rozporuplnom postavení medzi punk rockom a popom.

Kľúčové slová: rocková hudba, punk vs. pop, Seattle "grunge" štýl, estetika, subkultúry

Literatúra:

- Aimi, G. 2026. "Manuel Agnelli: MTV ha contribuito a uccidere una generazione." *Rolling Stone Italia*, March 24, 2026. <https://www.rollingstone.it/musica/interviste-musica/manuel-agnelli-mtv-ha-contribuito-a-uccidere-una-generazione/1023903>.
- Adorno, Th. W. 2006a. *Current of Music. Elements of a Radio Theory*. Edited by R. Hullot-Kentor. Cambridge-Malden (MA): Polity Press.
- Adorno, Th. W. 2006b. *Philosophy of New Music*. Translated and edited by R. Hullot-Kentor. Minneapolis-London: University of Minnesota Press.
- Alfieri, A. 2019. *Rocksofia. Filosofia dell'hard rock nel passaggio di millennio*. Genova: il Melangolo.
- Alfieri, A. 2021. "Pearl Jam/Nirvana: A Dialectical Vortex that Revolves Around the Void". In *Pearl Jam and Philosophy*, edited by S. Marino and A. Schembari, 205-217. London-New York: Bloomsbury.
- Barth, A. L. 2014. "Considering the Universal Punk in World History". In *Punk Archaeology*, edited by W. Caraher, K. Kostis and A. Reinhard, 21-28. Grand Forks: University of North Dakota Digital Press.
- Bennett, A. 2006. "Punk's Not Dead: The Continuing Significance of Punk Rock for an Older Generation of Fans." *Sociology*, No. 40 (2): 219-235.
- Blush, S. 2016. *New York Rock: From the Rise of The Velvet Underground to the Fall of CBGB*. New York: St. Martin's Publishing Group.
- Cancian, A. and Graziano, G. 2026. *Smell of grunge. La scena di Seattle e i suoi dischi*. Roma: Arcana Editrice.
- Caraher, W., Kourelis, K. and Reinhard, A. 2014. *Punk Archaeology*. Grand Forks: University of North Dakota Digital Press.

- Clark, D. 2003. "The Death and Life of Punk, the Last Subculture". In *The Post-Subcultures Reader*, edited by D. Muggleton and R. Weinzierl, 223-236. Oxford: Berg.
- Cobain, K. 2003. *Journals*. London: Penguin Books.
- Cummings, J. 2013. "Perry Anderson Meets the Rolling Stones". <https://chaosofmemories.wordpress.com/2013/02/19/perry-anderson-meets-the-rolling-stones>.
- Dotto, S. 2014. *Pearl Jam: Still Alive. Testi commentati*. Roma: Arcana Editrice.
- Fisher, M. 2009. *Capitalist Realism: Is There No Alternative?* Winchester-Washington: Zero Books.
- Gadamer, H.-G. 2004. *Truth and Method*. Translated by J. Weinsheimer and D. G. Marshall. London-New York: Continuum.
- Givony, R. 2022. *Not For You: Pearl Jam and the Present Tense*. London-New York: Bloomsbury.
- Goshert, J. C. 2000. "Punk After the Pistols: American Music, Economics, and Politics in the 1980s and the 1990s". *Popular Music and Society*, No. 24: 85-106.
- Grossberg, L. 1986. "Is There Rock after Punk?" *Critical Studies in Media Communication*, No. 3: 50-72.
- Hanscomb, S. 2020. "Shot by Both Sides: Punk Attitude and Existentialism". *Existential Analysis: Journal of the Society for Existential Analysis*, No. 31 (1): 4-19.
- Hebdige, D. 1979. *Subculture: The Meaning of Style*. London: Routledge.
- Henry, T. 1984. "Punk and Avant-Garde Art". *The Journal of Popular Culture*, No. 17: 30-36.
- Horkheimer, M. and Adorno, Th. W. 2002. *Dialectic of Enlightenment: Philosophical Fragments*. Translated by E. Jephcott. Stanford (CA): Stanford University Press.
- Kajanova, Y. 2022. *Musica rock. Suono, ritmo, affetto, e l'invenzione della chitarra elettrica*. Milano-Udine: Mimesis.
- Kawamura, Y. 2005. *Fashion-ology. An Introduction to Fashion Studies*. Oxford: Berg.
- Kramer, S. 2021. "'They Can Buy, But Can't Put On My Clothes': Pearl Jam, Grunge, and Subcultural Authenticity in a Postmodern Fashion Climate". In *Pearl Jam and Philosophy*, edited by S. Marino and A. Schembari, 139-164. London-New York: Bloomsbury.
- Marcuse, H. 1969. *An Essay on Liberation*. Beacon Press: Boston.
- Marcuse, H. 1972. *Counterrevolution and Revolt*. Beacon Press: Boston.
- Marcuse, H. 1979. *The Aesthetic Dimension*. Beacon Press: Boston.
- Marino, S., Mugnaini, G. and Reynolds, S. 2024. "Aesthetics and Musical Subcultures Today: A Conversation with Simon Reynolds". *Scenari. Rivista semestrale di filosofia contemporanea*, No. 19 (2): 255-270.
- Mecacci, A. 2011. *L'estetica del pop*. Roma: Donzelli.
- Mehldau, B. 2015. *10 Years Solo Live*. 4-CD Box. Nonesuch Records.
- Morena, C. and Pasquandrea, S. 2025. *Brad Mehldau. Ritratto di un pianista eclettico*. Torino: EDT.
- Noë, A. 2015. *Strange Tools. Art and Human Nature*. New York: Hill and Wang.
- Padalino, M. (2012). "Prefazione. Quella cosa chiamata grunge". In G. Prato, *Grunge is dead. Storia orale del grunge*, 9-11. Translated by S. Focacci. Odoya, Bologna.
- Polverari, G. and Prevignano, A. 2008. *Nirvana: Kill Your Friends. Testi commentati*. Roma: Arcana Editrice.
- Prato, G. 2012. *Grunge is dead. Storia orale del grunge*. Translated by S. Focacci. Bologna: Odoya.
- Reynolds, S. 2006. *Rip It Up and Start Again: Postpunk 1978-1984*. London: Penguin Books.
- Sahli, E. 2018. "Il grunge revival di Marc Jacobs, 25 anni dopo." *Vanity Fair*, November 8, 2018. <https://www.vanityfair.it/fashion/news-fashion/2018/11/08/marc-jacobs-collezione-moda-grunge-perry-ellis-1993-2018>.
- Savage, J. 1992. *England Dreaming- Anarchy, Sex Pistols, Punk Rock and Beyond*. London: Faber & Faber.
- Schott, G. 2021. "'All of My Life, Just Like I Was One of Them': Transitioning Punk". In *Misogyny, Toxic Masculinity, and Heteronormativity in Post-2000 Popular Music*, edited by G. Fosbraey and N. Puckey, 205-231. Cham: Palgrave Macmillan.
- Scrima, S. 2023. *Smells Like Kurt Spirit. Nirvana e filosofia*. Roma: Arcana Editrice.
- Sgarella, V. 2020. *Seattle. La città, la musica, le storie*. Bologna: Odoya.

Singer, O. 2015. "Marc Jacobs' S/S93 Nirvana Tribute at Perry Ellis." AnOther, June 4, 2015. <https://www.anothermag.com/fashion-beauty/7476/marc-jacobs-s-s93-nirvana-tribute-at-perry-ellis>.

Tamm, E. 1990. Robert Fripp: From King Crimson to Guitar Craft. London: Faber & Faber.

Tomsett, P. 2021. Fifty Shades of Crimson: Robert Fripp and King Crimson. London-New York: Bloomsbury.

Wilkes, E. 2026. "Smashing Pumpkins' Billy Corgan says rock music was 'purposely dialed down' by CIA and MTV from the late '90s." New Musical Express, March 4, 2026. <https://www.nme.com/news/music/smashing-pumpkins-billy-corgan-says-rock-music-was-purposely-dialed-down-by-cia-and-mtv-from-the-late-90s-3932775>.

Williams, H. 2019. "Patti Smith Interview: 'Mozart Was a Punk Rocker.'" The Independent, May 31, 2019. <https://hollywrites.com/patti-smith-interviewmozart-was-a-punk-rocker>.

Wilson, E. 2003. Adorned in Dreams: Fashion and Modernity. London-New York: I. B. Tauris.

Yaeger, L. 2015. "Slammed Then, Celebrated Now, Marc Jacobs's Perry Ellis Grunge Show Was a Collection Before Its Time." Vogue, August 31, 2015. <https://www.vogue.com/article/marc-jacobs-perry-ellis-grunge-collection-90s-fashion>

Stefano Marino je docentom estetiky na Bolonskej univerzite. Od roku 2021 pôsobí ako riaditeľ bakalárskeho študijného programu „Kultúry a prax módy“ na Bolonskej univerzite (kampus v Rimini). V roku 2021 získal taliansku národnú vedeckú kvalifikáciu na pozíciu profesora. V roku 2025 získal Somaesthetics Research Prize (Cenu za výskum v oblasti somaestetiky), ktorú udeľuje American Society for Aesthetics (Americká spoločnosť pre estetiku). Medzi hlavné oblasti jeho výskumu patria kritická teória spoločnosti, fenomenológia a hermeneutika, filozofická antropológia, neopragmatizmus a somaestetika, estetika módy a filozofia hudby. <https://www.unibo.it/sitoweb/stefano.marino4/en>

Kontakt: Università di Bologna, Dipartimento delle Arti Corso D'Augusto 237, Rimini, stefano.marino4@unibo.it

Marcus Zagorski: Fonognózia: zvuk a ticho mimo antropocentrizmu

Abstrakt: Pre rozmanitých autorov a naprieč rôznymi textami sa zvuky a ticho neľudského sveta spájajú s okamihmi hlbokého ontologického uvedomenia. Takéto uvedomenie sa otvára znakom reality presahujúcej bežnú skúsenosť a vytvára určitý druh poznania (gnózy), ktoré sa čiastočne nadobúda prostredníctvom zvuku (phono-). Termín „fonognózia“ má označovať toto ontologické uvedomenie, ktoré sprevádza vedomé sluchové vnímanie prírodného sveta, a tento článok načrtáva teóriu na jeho pochopenie. Moja teória je predstavená v piatich častiach. Najprv uvádzam niekoľko príkladov, v ktorých autori zaznamenali zvuky alebo ticho sprevádzajúce okamihy hlbokého ontologického uvedomenia. Po druhé, skúmam niektoré existujúce pojmové rámce a vysvetlenia zvuku a ticha a zvažujem ich použiteľnosť pre koncept fonognózy. Tretia a štvrtá časť sa zaoberajú aspektmi antropocentrických a neantropocentrických pohľadov na svet a im zodpovedajúcimi predstavami o zvuku a tichu. Piata a záverečná časť prináša moje závery a argumentuje, že fonognózia je nielen spôsobom, ako interpretovať staršie texty naznačujúce pohľady presahujúce antropocentrizmus, ale zároveň ponúka cestu, ktorou sa môžeme uberať aj dnes.

Kľúčové slová: zvuková krajina, ticho, ekokritika, antropocentrizmus, ontológia

Literatúra:

- Benton-Benai, Edward. [1988] 2010 (2nd ed.). *The Mishomis Book: The Voice of the Ojibway*. Minnesota: University of Minnesota Press.
- Bernbaum, Edwin. 2022 (2nd ed.). *Sacred Mountains of the World*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bowie, Andrew. 1997. *From Romanticism to Critical Theory: The Philosophy of German Literary Theory*. London: Routledge.
- Cage, John. 1961. *Experimental Music: Doctrine. Silence*. Middletown: Wesleyan University Press.
- de Saussure, Horace Bénédict. 1779-96. *Voyages dans les Alpes*. Vols. 1-4. Neuchatel: Louis Fauche-Borel.
- Du Faur, Freda. 1915. *The Conquest of Mount Cook and Other Climbs: An Account of Four Seasons' Mountaineering on the Southern Alps of New Zealand*. London: George Allen & Unwin.
- Genesis. n.d. Vatican Archive. Online at: https://www.vatican.va/archive/bible/genesis/documents/bible_genesis_en.html
- Gura, Philip F. 1995. "A wild, rank place": Thoreau's Cape Cod. In *The Cambridge Companion to Henry David Thoreau*, ed. Joel Myerson. Cambridge: Cambridge University Press.
- Harkin, Michael E. and David Rich Lewis, eds. 2007. *Native Americans and the Environment. Perspectives on the Ecological Indian*. Lincoln and London.
- Hermitary. 2002. Book Reviews: House of Solitude. Hermitary: resources and reflections on hermits and solitude. <http://www.hermitary.com/bookreviews/picard.html>
- Hermitary. 2003. Silence and Solitude in Ramana Maharshi. Hermitary: resources and reflections on hermits and solitude. <http://www.hermitary.com/solitude/ramana.html>
- Hermitary. 2013. Shizuteru Ueda: Silence and Words in Zen Buddhism. Hermitary: resources and reflections on hermits and solitude. <http://www.hermitary.com/articlereviews/ueda.html>
- Herzog, Maurice. 1952. *Annapurna*. Translated by Nea Morin and Janet Adam Smith. New York: E.P. Dutton.
- Hoag, Ronald Wesley. 1982. *The Mark on the Wilderness. Thoreau's Contact with Ktaadn*. Texas Studies in Literature and Language 24.
- Horkheimer, Max and Theodor W. Adorno. 1972. *Dialectic of Enlightenment*. Translated by John Cumming. New York: Continuum.
- Irving, R.L.G. 1935. *The Romance of Mountaineering*. London: J.M. Dent and Sons.
- Jay, Martin. 1996 (2nd ed.). *The Dialectical Imagination: A History of the Frankfurt School and the Institute of Social Research*. Berkeley: University of California Press.
- Keown, Damien. 2013. *Buddhism: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press,

2013.

Krause, Bernie. 1987. Bio-Acoustics: Habitat Ambience and Ecological Balance. *Whole Earth Review* 57: 14-17.

Maharshi, Ramana. 1972. *The Spiritual Teaching of Ramana Mahrashi*. Boulder, CO: Shambhala.

Mandukya Upanishad. 1996. *Upanisads*. Translated by Patrick Olivelle. Oxford: Oxford University Press.

Moldenhauer, Joseph J. 1995. *The Maine Woods. The Cambridge Companion to Henry David Thoreau*. Cambridge: Cambridge University Press.

Naess, Arne. 1989. *Ecology, Community, Lifestyle*. Translated and edited by David Rothenberg. Cambridge: Cambridge University Press.

Naess, Arne. 2005a. The Deep Ecology Movement: Some Philosophical Aspects. *Selected Works of Arne Naess*. Edited by Alan Drengson and Harold Glasser. Vol. 10: 35-55. Dordrecht: Springer.

Naess, Arne. 2005b. The Shallow and the Deep, Long-Range Ecology Movement. A Summary. *Selected Works of Arne Naess*. Edited by Alan Drengson and Harold Glasser. Vol. 10: 7-12. Dordrecht: Springer, 2005.

Naess, Arne. 2005c. A Note on the Prehistory and History of the Deep Ecology Movement. *Selected Works of Arne Naess*. Edited by Alan Drengson and Harold Glasser. Vol. 10: 89-92. Dordrecht: Springer, 2005.

Nietzsche, Friedrich. 1954. *Ueber Wahrheit und Lüge im aussermoralischen Sinne. Werke in drei Bänden*. Edited by Karl Schlechta. Vol. 3. Munich: Hanser.

Nietzsche, Friedrich. 1973. *Ueber Wahrheit und Lüge im aussermoralischen Sinne*. In *Nietzsche Werke: Kritische Gesamtausgabe*. Edited by Giorgio Colli and Mazzino Montinari. Vol. III/2, 367-384. Berlin: Walter de Gruyter.

Picard, Max. 1961. *The World of Silence*. Translated by Stanley Godman. Chicago: Regnery.

Pijanowski, Bryan C. and Luis J. Villanueva-Rivera, Sarah L. Dumyahn, Almo Farina, Bernie L.

Krause, Brian M. Napoletano, Stuart H. Gage, Nadia Pieretti. 2011. *Soundscape Ecology. The Science of Sound in the Landscape*. *BioScience* 61/3: 203-216.

Ryokan. n.d. *Ryokan Taigu. Chinese Poems*. Translated by John Stevens. Terebess Collection.

Sarvapriyananda, Swami. 2018. *The Essence of All Vedanta*. Vedanta Society of New York (12 April 2018, 46'47" to 46'51"). <https://youtu.be/ykcdg0Vd3l4?si=TuWDO7DuhGzu5uKG>

Schafer, R. Murray. [1977] 1994 (2nd ed.). *The Soundscape: Our Sonic Environment and the Tuning of the World*. Rochester: Destiny Books.

Schirpke, Uta, and Manuel Ebner. 2025. Mapping spatio-temporal patterns of soundscapes in a mountain landscape. *Applied Geography* 183.

Shepherd, Nan. 2008. *The Living Mountain*. Edinburgh: Canongate.

Taittiriya Upanishad. 1996. *Upanisads*. Translated by Patrick Olivelle. Oxford: Oxford University Press.

Thoreau, Henry David. 1972. *Ktaadn. The Maine Woods*. Princeton: Princeton University Press.

Thoreau, Henry David. 1988. *Cape Cod*. In *The Writings of Henry D. Thoreau*, ed. Joseph J.

Moldenhauer. Princeton: Princeton University Press.

Thoreau, Henry David. 1997. *Walden*. Oxford: Oxford University Press

Titon, Jeff Todd. 2015. Thoreau's ear. *Sound Studies* 1/1: 144-154.

Truax, Barry. 2020. Re-engaging the Natural and Built Soundscape through Soundscape Composition. *Chigiana: Journal of Musicological Studies* III/2: 3-17.

Ueda, Shizutera. 1995. Silence and Words in Zen Buddhism. *Diogenes* 170, vol. 43/2.

Weber, Max. 1995. *Wissenschaft als Beruf*. Stuttgart: Reclam.

Wilson, E. O. 1992. *The Diversity of Life*. New York: W. W. Norton & Co.

Wordsworth, William. 1851 (2nd ed.). *The Prelude*. London: Edward Moxon.

Zagorski, Marcus. 2015. Aesthetics and Truth in Nietzsche and Adorno. *Hudba, Integrácie, Interpretácie* 18: 37-57.

Zagorski, Marcus. 2019. *Water Sounds: Four Essays*. *Ecomusicology Review* 7. <https://ecomusicology.info/water-sounds-four-essays/>

Zagorski, Marcus. 2023. The Sacred Soundscapes of Mountain Wilderness. *Religions* 14:992.

Zagorski, Marcus. 2025. Stockhausen's Nature, Deep Ecology, and a Nod to Mahler's Third.

Nature in Musical Modernism since Mahler. Edited by Angelo Pinto and Thomas Peattie.

Innsbruck: Innsbruck University Press.

Marcus Zagorski je muzikológ a skladateľ pôsobiaci v Bratislave, kde pracuje ako docent muzikológie na Univerzite Komenského. Študoval kompozíciu a hudobnú teóriu na Michigan State University a kompozíciu na McGill University. Doktorát z muzikológie získal na Stanford University v roku 2006. Vo svojom výskume sa dlhodobo venoval teórii povojnovej kompozície, hudobnej estetiky, serializmu a mysleniu Theodora W. Adorna. Jeho súčasný výskum sa zameriava na mimomestské zvukové krajiny a environmentálne prístupy k počúvaniu, pričom prepája perspektívy muzikológie, komparatívnej literatúry, filozofie, religionistiky a akustickej ekológie. Osobitne sa zaujíma o horské prostredie a spolupracuje s tímom alpských ekológov pôsobiacich v strednej Európe. Je autorom monografií *Adorno and the Aesthetics of Postwar Serial Music* (Wolke, 2020) a *Kapitoly z estetiky seriálnej hudby* (NM Code, 2017). Medzi jeho významné vedecké práce patria štúdie „Carl Dahlhaus and the Aesthetics of the Experiment“ (*Acta Musicologica*, 2015), „The Role of Technology in the Aesthetics of Postwar Serial Music“ (*Musicologica Brunensia*, 2017), kapitola „The Aesthetics of Serialism“ v publikácii *The Cambridge Companion to Serialism* (Cambridge University Press) a štúdia „The Sacred Soundscapes of Mountain Wilderness“ (*Religions*, 2023), publikovaná v tematickom čísle *Soundscapes of Religion* (Yveta Kajanová, editor). Posledná z uvedených prác reprezentuje jeho novšie smerovanie k akustickej ekológii a skúma horské zvukové krajiny ako podnety posvätnéj skúsenosti prostredníctvom interdisciplinárneho prepojenia filozofie, religionistiky a ekológie zvukovej krajiny.

Kontakt: doc. Dr. Marcus Zagorski, Ph.D., Dpt. of Musicology, Faculty of Arts, Gondova 2, 811 02 Bratislava, Slovakia, marcus.zagorski@uniba.sk

Jouni Järvinen: Prebud'te svoje uši: zvuk, empatia a politické možnosti

Abstrakt: Všetci dobre poznáme, aký afektívny môže byť zážitok z počúvania obľúbenej piesne, známych zvukov alebo zvukových spomienok. Hudba a zvuk majú schopnosť meniť naše myslenie a môžu dokonca napomáhať politickým zmenám, pričom významným príkladom je Baltská spievajúca revolúcia. V tejto štúdii sa zaoberám politickým potenciálom zvuku, zvukových stretnutí, afektívneho auditívneho učenia a empatického počúvania v prírodnom prostredí. Výskum v oblasti zvukových štúdií (sound studies), ekoakustiky a senzorickej etnografie poukázal na komplexné spôsoby, akými je počúvanie formované kontextom, pamäťou, pozornosťou a predstavivosťou. Pozorné a vzťahové počúvanie podporuje vytváranie nových zvukových vzťahov a otvára podnetnú cestu k objavovaniu dovtedy nerozpoznaných skúsenostných „zvukových možných svetov“ (sonic possible worlds), ako tvrdí Salomé Voegelin (2014). Keďže počúvanie, najmä pozorné počúvanie, je telesnou a afektívnou praxou, má potenciál zásadne formovať svetonázor človeka a podporovať vytváranie zmysluplných väzieb s viac než ľudským svetom. Ako poznamenal filozof Don Ihde (2007), zvuk nás skôr obklopuje, než aby vytváral odstup; poslucháča do seba ponára. V prírodnom prostredí, napríklad v lese, sa táto obrovská kvalita ešte zosilňuje a umožňuje poslucháčovi prežívať priestorové a časové vzťahy hlboko telesným spôsobom. V tomto zmysle zapojenie sa do zvukovej krajiny a empatické počúvanie spoločne predstavujú proces auditívneho učenia, ktorý môže pôsobiť ako katalyzátor premeny postojov k prírodnému prostrediu a v konečnom dôsledku rozvíjať intenzívnejší pocit uznania jeho hodnoty, etickej zodpovednosti a ekologickej starostlivosti.

Kľúčové slová: počúvanie, empatické počúvanie, ekoakustika, politika počúvania

Literatúra:

- English, Lawrence. 2017. "Relational Listening: A Politics of Perception." *Contemporary Music Review* 36 (3): 127–42.
- Ihde, Don. 2007. *Listening and Voice: Phenomenologies of Sound*. (2nd ed.). SUNY Press.
- Järvinen, Jouni and Whitney, Elizabeth. 2024. "Listening to a Tram: Sonic Assemblages and Auditory Horizons on Helsinki Public Transportation" *Liminalities: A Journal of Performance Studies*. Vol. 20, No. 4: 1-19.
- Voegelin, Salomé. 2021. *Sonic Possible Worlds*. Bloomsbury Publishing.
- Whitehouse, Andrew. 2015. "Listening to Birds in the Anthropocene: The Anxious Semiotics of Sound in a Human-Dominated World". *Environmental Humanities*. 6/1: 53-71.
- Jouni Järvinen pôsobí ako univerzitný pedagóg na Aleksanteri Institute Univerzity v Helsinkách vo Fínsku. Je držiteľom titulu doktora sociálnych vied, ktorý získal na Univerzite v Helsinkách. Jeho výskumné záujmy zahŕňajú kultúrne a zvukové štúdiá, senzoricke metodológie, stredo- a východoeurópske štúdiá, politické dejiny a hudobný odpor. Vo svojom súčasnom výskume sa venuje počúvaniu ako telesnej a afektívnej praxi, zvukovým prostrediam a vzťahom medzi ľudskými a viac než ľudskými aktérmi. Vyučuje a vedie študentov v oblasti areálových a kultúrnych štúdií, ako aj politických, spoločenských a regionálnych zmien. Jeho publikácie sa zaoberajú zvukom, kultúrou, politikou, auditívnou skúsenosťou a spoločenským významom počúvania. Z jeho vybraných publikácií menujme: Järvinen, J., & Whitney, E. *Sonic Forest Bathing: A Practice-Based Methodology for Embodied Listening* (forthcoming); Järvinen, J., & Whitney, E. (2024). "Listening to a Tram: Sonic Assemblages and Auditory Horizons on Helsinki Public Transportation." *Liminalities: A Journal of Performance Studies*; Järvinen, J. (2024). "Musiikillista vastavirtaa tšekkiundergroundista" (Musical Resistance of the Czech Underground). *Idäntutkimus*; Järvinen, J. (2018). "1989 – A Revolution or the End of a Revolution?" *Aleksanteri Insight*; Järvinen, J. (2018). "Kansalaisyhteiskunta: demokratian ytimessä vai periferiassa?" (Civil Society: In the Core or Periphery of Democracy). In *Demokratian karikot*. Gaudeamus.

Kontakt: University of Helsinki, Faculty of Humanities, Aleksanteri Institute, P.O 24 (Unioninkatu 40),
00014 Helsinki, Finland, jouni.jarvinen@helsinki.fi

Julijana Zhabeva Papazova: Tajomstvo bulharských hlasov a Lisa Gerrard – reinterpretácia vzťahu medzi západnými a východnými skúsenosťami

Abstrakt: Cieľom tejto štúdie je preskúmať a analyzovať spolupráce medzi scénami a skúsenosťami ľudovej a populárnej hudby. Tieto spolupráce sú zasadené do vzťahu medzi východnými a západnými spoločnosťami a ich viacúrovňovými aspektmi vzájomných prepojení a skúseností v priebehu dejín. Ústredným predmetom analýzy je vydanie albumu BooCheeMish (2018, Prophecy Productions) zboru Mystery of the Bulgarian Voices a speváčky Lisa Gerrard, s cieľom nanovo interpretovať uvedené porovnanie západných a východných kultúr, respektíve rozdiel medzi etickým (etic) a emickým (emic) muzikologickým/etnomuzikologickým prístupom k zboru a jeho spolupráci so západnými umelcami. Etické a emické prístupy sa využívajú v rôznych disciplínach na riešenie rozmanitých epistemologických a metodologických otázok, ako je napríklad vzťah medzi výskumníkom a predmetom výskumu (Mostowlansky a Rota, 2020). Na základe etnografického výskumu táto štúdia argumentuje, že etický prístup sa v posledných rokoch zmenil. Príkladom sú analýzy realizované výskumníkmi využívajúcimi etický prístup, ktoré sa zameriavajú na západné aj lokálne skúsenosti s hudbou vytváranou zborom Mystery of the Bulgarian Voices.

Kľúčové slová: zbor Mystery of the Bulgarian Voices, Lisa Gerrard, etický (etic) prístup, emický (emic) prístup, etnografia.

Literatúra:

- Bithell, Caroline. 2014. *A Different Voice A Different Song*. Oxford: Oxford University Press.
- Buchanan, A. Donna. 2006. *Performing Democracy: Bulgarian Music and Musicians in Transition*. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- Mostowlansky, Till, Rota, Andrea. 2020. "Emic and Etic". In *The Open Encyclopedia of Anthropology*, ed. by Felix Stein. Facsimile of the first edition in *The Cambridge Encyclopedia of Anthropology*. Online: <http://doi.org/10.29164/20emicetic>
- Papazova, Julijana. 2017. "Michelle Gurevich's music as an interface between the East and the West". In *Musicologica 1/2017*, Journal of the Department of Musicology, Comenius University, Bratislava, ed. by Yveta Kajanova. Bratislava <http://www.musicologica.eu/hudba-michelle-gurevich-ako-spojenie-medzi-vychodom-a-zapadom/?lang=en>
- Peycheva, Lozanka. 2008. *Mezhdú Seloto i Vselenata [Between the Village and the Space]*. Sofiya: BAN.
- Rice, Timothy. 1994. *May It Fill Your Soul: Experiencing Bulgarian Music*. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- Silverman, Carol. 2004. "Move over Madonna. Gender, Representation and the "Mystery" of Bulgarian Voices" In *Over the Wall/After the Fall: Post-communist Cultures Through and East-West Gaze*, ed. by S. Forrester et al. Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press, 212-237.
- Stankova, Vassileva, Maria. 2019. *Globalization, Nationalism and Cultural Translation in Bulgarian Folk Singing*. New York University, PhD dissertation.
- Statelova Rosemary. 2005. *The Seven Sins of Chalga. Toward an Anthropology of Ethnopol Music*. Sofia: Prosveta.
- Julijana Papazova, získala titul PhD v odbore muzikológia na Institute of Art Studies pri Bulgarian Academy of Sciences v Sofii. Jej hlavnými oblasťami výskumu sú štúdiá populárnej hudby a alternatívny rock v strednej a juhovýchodnej Európe. Papazova získala štipendiá od International Visegrad Fund a SAIA na svoj postdoktorandský výskumný pobyt na Comenius University Bratislava v Bratislave. Jej vedecké práce boli publikované vo vydavateľstvách a časopisoch ako Bloomsbury, Routledge, Studia Musicologica, Popular Music, Journal of Creative Communications, Rowman & Littlefield, Hollitzer Verlag a Arti Musices. Je editorkou medzinárodného časopisu Balkan Hip Hop Studies (BHHS).

Kontakt: Julijana Papazova, PhD, DMBUC Ilija Nikolovski-Luj, Skopje, North Macedonia
jzabeva@yahoo.com

Aleš Opekar: Stará kritika, nové prameny: Reinterpretace II. československého beatového festivalu v zrcadle dobového tisku a nově objevených archivních dokumentů

Abstrakt: V prosinci 1968 se v pražské Lucerně odehrál II. ročník československého beatového festivalu, který představoval vyvrcholení dosavadního vývoje domácí rockové scény. Ta se navzdory železné oponě vyvíjela neizolovaně od západoevropských a amerických vlivů. Po nástupu normalizace po srpnu 1968 se scéna důsledkem mocenských restrikcí rozpadla a slibně započatá tradice nemohla pokračovat. Příspěvek prozkoumá, jak dobové publicistika fenomén dokumentovala v době jeho konání a jak jej hodnotila v pozdějších reflexích. Současný záběr je dnes komplexnější díky postupující digitalizaci časopisů a knih. Interpretaci starého tisku z dnešního pohledu nám upřesní o potřebné kontexty a souvislosti analýza cílených rozhovorů a unikátních dokumentů, které byly k tématu objeveny teprve v nedávné době, zejména pozůstalost po jednom z hlavních pořadatelů Jiřím Chlěbci a komplex nahrávek, pořízených a vzápětí smazaných Československým rozhlasem.

Klíčové slová: rock, beat, festival, publicistika, nahrávky

Literatura:

Houda, Přemysl. Od kritizovaného braku k oficiálnímu pódiu: Československé beatové festivaly. Soudobé dějiny. V tisku 2026.

Jurík, Ľuboš, Šuhajda, Dodo. 2008. Slovenský Bigbít. Bratislava: Slovart.

Konrád, Ondřej, Lindaur, Vojtěch. 1990. Život v tahu. Praha: Tvorba.

Kouřil, Vladimír. 1981. Český rock'n'roll. Praha: Jazzová sekce.

Opekar, Aleš. 2024. "Non-academic writing on popular music in the Czech lands after 1945". Popular Music 43, Special Issue 3: New Kids on the Bloc, October, 321-343.

Aleš Opekar studoval obory hudební výchova a čeština na FF UK (PhDr. 1987, CSc. 1993). V letech 1990–1998 pracoval jako vědecký pracovník Ústavu pro hudební vědu AV ČR a v letech 1999–2018 jako vedoucí redakce Jazzové a populární hudby, resp. hudební dramaturg Českého rozhlasu Vltava, kde se podílel na řadě specializovaných hudebních programů. Jako odborný poradce, resp. scenárista spolupracoval s Českou televizí na dokumentárních seriálech Bigbít (1999) a PopStory (2016 a 2020). 2006 - 2023 vyučoval populární hudbu a world music na Ústavu hudební vědy FFMU v Brně a od 2016 přednáší na HAMU v Praze. V roce 1998 inicioval založení občanského sdružení Muzeum a archiv populární hudby, jehož je dodnes (pod názvem Popmuseum, z.s.) předsedou. Od roku 2019 je vědeckým pracovníkem ÚDU AV ČR, se zaměřením na teorii a dějiny populární hudby. Je předsedou novo založené výzkumnej stredo-, východo- a juhovýchodoeurópskej pobočky International Association for the Study of Popular Music (IASPM CESE).

Kontakt: PhDr. Aleš Opekar, CSc., Institute of Art History, Department of musicology, Czech Academy of Sciences, +420 603 419 198, opekar@udu.cas.cz, www.udu.cas.cz

Jan Blüml: Music Criticism under State Socialism: The Case of the Czech Popular Music Magazine Melodie

Abstrakt: Tento príspevok skúma fungovanie a obsah Melodie, oficiálneho českého časopisu populárnej hudby, ktorý od 60. do 80. rokov 20. storočia predstavoval ústrednú platformu pre diskusiu o populárnej hudbe. Osobitne sa zameriava na kultúrno-politické a hudobno historické okolnosti, ktoré formovali jeho fungovanie, ako aj na spôsoby konceptualizácie populárnej hudby na jeho stránkach. Príspevok zasadzuje časopis Melodie do kontextu obdobných médií v susedných socialistických krajinách, akými boli východonemecký časopis Melodie und Rhythmus a poľský časopis Jazz (neskôr premenovaný na Magazyn Muzyczny). V tomto ohľade ponúka pohľad na kultúru populárnej hudby za železnou oponou, poukazuje na rozmanitosť jednotlivých národných scén a zároveň sa venuje dejinám médií populárnej hudby v strednej a východnej Európe, ktoré zostávajú v anglicky písanej odbornej literatúre do značnej miery nepreskúmané.

Kľúčové slová: kritika populárnej hudby, hudobná žurnalistika, Melodie, východný blok, štátny socializmus

Literatúra:

- Baran, Dariusz, and Artur Trudzik. Dziennikarstwo i media muzyczne a polityka. Opole: Scriptorium, 2020.
- Blüml, Jan. Bohuslav Ondráček a česká pop music. Praha: Togga, 2025.
- Jeziński, Marek. "Based on Anglo-American Sources: Polish Music Journalism of the 1980s and the Canons in Popular Music." *Cogent Arts and Humanities*, vol. 9, 2022, pp. 1–15.
- Jones, Steve. *Pop Music and the Press*. Philadelphia: Temple University Press, 2002.
- Laing, Dave, and Catherine Strong. "Music Magazines and History's First Draft." *The Routledge Companion to Popular Music History and Heritage*, edited by Sarah Baker et al., London: Routledge, 2018, pp. 88–96.
- McLeese, Don. "Straddling the Cultural Chasm: The Great Divide between Music Criticism and Popular Consumption." *Popular Music and Society*, vol. 33, no. 4, 2010, pp. 433–47.
- Trudzik, Artur. "Jazz in Central and Eastern Europe as Discussed by Jazz Magazine (1956–1959)." *Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej*, vol. 3, 2020, pp. 103–24.
- Vidomus, Petr. "Just Don't Call It a Magazine: Czech Jazz Fanzines of Two Totalities (1944–1958)." *Hudební věda*, vol. 61, no. 2, 2024, pp. 252–308.
- Wiesner, Daniela. *Melodie und Rhythmus 1957-1991: Vom Sprachrohr der leichten Muse zum Rock- und Popmagazin*. Saarbrücken: VDM, 2008.
- Jan Blüml pôsobí od roku 2014 na Katedre muzikológie Univerzity Palackého v Olomouci v Českej republike. Vo svojom výskume sa zameriava predovšetkým na dejiny populárnej hudby v strednej a východnej Európe s osobitným dôrazom na hudbu v bývalom Československu. Je spolueditorom monografie *Popular Music in Communist and Post-Communist Europe* (Peter Lang, 2019) a spoluautorom knihy *Popular Music Research behind the Iron Curtain: Czech Musicology in the Context of Central European Culture and Politics* (Peter Lang, 2025; spoluautor Aleš Opekar).
- Kontakt: doc. Jan Blüml, PhD, Palacký University Olomouc, jan.bluml@upol.cz

Peter Michalovič: Peter Michalovič: Zvonky, zvoňte – hudobná udalosť

Abstrakt: Štúdia Zvonky, zvoňte sa pokúša s pomocou využitia opozícií sociálna logika všeobecnosti a sociálna logika zvláštnosti, estetika totožnosti a estetika protikladu vymedziť status hudobnej udalosti, singularity. Toto vymedzenie slúži ako metodologický nástroj, ktoré umožňuje interpretovať prečo hudobný album skupiny Prúdy Zvonky, zvoňte možno považovať v kontexte československej rockovej hudby a vôbec populárnej umeleckej kultúry za hudobnú udalosť par excellence. Aby bolo

možné túto hypotézu podporiť dostatočne presvedčivými argumentmi, bolo nevyhnutné objasniť, aký kontext umožnil vznik tejto udalosti, čím sa odlišuje estetika a poetika albumu od dobovej produkcie a ako vplýval na vývin ďalších línii predovšetkým v slovenskej rockovej hudbe.

Kľúčové slová: hudobná udalosť, hudobná logika singulárnosti, hudobná logika univerzálnosti, estetika protikladu

Literatúra:

- ČERNÝ, Jiří. Recenzia. In: Melodie, roč. 8., r. 1970, č. 2., citované podľa: Marián Varga – Collected works I., Chorvátsky Grob: Spoločnosť Mariána Vargu, o. z. 2019, s. 18.
- ČERNÝ, Jiří. Recenzia. In: Melodie, roč. 8., r. 1970, č. 2., citované podľa: Marián Varga – Collected works I., Chorvátsky Grob: Spoločnosť Mariána Vargu, o. z. 2019, s. 18.
- EISENMAN, Peter. Rozhovor Petra Eisenmana a Jacquesa Derridu. In: Projekt. Revue slovenskej architektúry 1998, č. 6, s. 37–42.
- GODÁR, Vladimír. Sleeve note k 1. reedícii albumu po dvadsiatich rokoch, citované podľa: Marián Varga – Collected works I., Chorvátsky Grob: Spoločnosť Mariána Vargu, o. z. 2019, s. 5.
- LOTMAN, Jurij M. Štruktúra umeleckého textu. Bratislava: Tatran 1990, kapitola IX., s. 320 – 334.
- MICHALOVIČ, Peter – ZERVAN, Marian. Koniec básne a jej pokračovania. In: Slovenská literatúra, roč. 72, 2025, č. 3., s. 185 – 186.
- PAPOUŠEK, Vladimír a kolektív. Dissonance a fata morgána. České Budějovice - Praha: Filozofická fakulta Jihočeské univerzity 2026, s. 15 – 131.
- RAUVOLF, Josef, 2026: nepublikovaný rukopis (príloha), s. 1.
- RECKWITZ, Andreas. Společnost singularit. O strukturální proměně modernity. Praha: Filosofia 2025, s. 35 – 80.
- ŠVEHLA, Marek. Magor a jeho doba: Život Ivana M. Jirouse. 1. vyd. Praha: Torst, 2007, s. 109–110.
- ULIČNÝ, Peter. Marián Varga o cestách, ktoré nevedú do Ríma. Bratislava: Slovart 2004, s. 34.
- Peter Michalovič (nar. 1960) vyštudoval filozofiu a estetiku na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, kde pôsobí od roku 1987. Vo svojom výskume sa zameriava na estetickú teóriu, štrukturalizmus, postštrukturalizmus a teóriu narácie. Je autorom mnohých monografií, medzi ktoré patria Az idióma keresése (Hľadanie idiómu, 1997), Úvod do štrukturalizmu a postštrukturalizmu (s Pavlom Minárom, 1997), Orbis terrarum est speculum ludi (1999), Krátke úvahy o vizualite a filme (2000), Od znaku k záveru (2003), Omnibus in omnibus (2004), De disciplina et arte (2005), Juraj Jakubisko (s Vlastimilom Zuskom, 2005), Interpretatio. Fila – Klimt (2007), Znaky, obrazy a tieň slova (s Vlastimilom Zuskom, 2009), Ivan Csudai. Vita brevis, ars longa (2010), Rozprava o westerne (s Vlastimilom Zuskom, 2014, druhé vydanie 2015), Rudolf Fila (s Ľudovítom Holosekom, 2016), Rudolf Fila. Imagológia (s Martinom Kaňuchom, 2018), Vita circulus est (2020), Filmové svety Miloslava Luthera (s Petrom Dubeckým, 2021) a Rozprava o westerne (s Vlastimilom Zuskom, 2021). Publikoval viac ako štyristo esejí a vedeckých štúdií. Aktívne pôsobí aj ako kurátor a pripravil viac ako sto výstav na Slovensku i v zahraničí, predovšetkým v Ríme, Prahe, Budapešti a Moskve.
- Kontakt: peter.michalovic@uniba.sk, Dpt. of Aesthetics, Faculty of Arts, Gondova 2, 811 02 Bratislava, Slovakia

Yvetta Kajanová: Celostný prístup k pop music: komparatívna a multi-dimenziálna analýza legend pop music

Abstrakt: Štúdiá sa zaoberá rôznymi historickými prístupmi k hodnoteniu a interpretácii hviezd populárnej hudby. Zatiaľ čo staršie metodológie skúmali piesne populárnej hudby skôr zo štatistického hľadiska z pohľadu kvantitatívneho dosahu (počet predaných albumov, finančný prínos pre hudobný priemysel, úspešnosť z hľadiska domáceho, regionálneho alebo globálneho dosahu), novší výskum sa sústredil na hudobnú analýzu z hľadiska žánru a štýlu, čím rozšíril stratégie muzikológie odvodené od výskumu klasickej hudby. Až kultúrne štúdiá uznali, že pieseň populárnej hudby má pre poslucháča aj semiotický a sémantický charakter; nepostupuje od jednoduchého ku komplexnému, ale zachováva si status konštrukcie jednoduchosti a explicitnej, majstrovskej výpovede. Uvedomenie si originality umelca viedlo k formulovaniu interpretačných variácií vo využívaní zvuku, speváckych vokálnych techník a inštrumentálnej jedinečnosti. Pieseň populárnej hudby je svojou originalitou často spätá so subkultúrou, z ktorej čerpá špecifické prvky, respektíve si ich privlastňuje, čím sa interpretácia populárnej hudby presúva zo svojho pôvodného rámca kultúrnych štúdií do sociologickej oblasti. Možno teda konštatovať, že interpretačné rámce populárnej hudby sa rozšírili od pôvodných ekonomicko-finančných hraníc o hudobnú analýzu piesne a textu, interpretačno-analytické schopnosti umelcov, kriticko-štylistickú identifikáciu, ako aj sociologické a manažérske aspekty interpretácie populárnej hudby. Zasadenie do historických kontextov a skúmanie prameňov populárnej hudby prináša ďalšie interpretačné hranice a poukazuje na to, že adekvátna interpretácia populárnej hudby je možná iba prostredníctvom celostného a komplexného prístupu. Porovnanie zvukových nahrávok a živých vystúpení ponúka novú metodologickú perspektívu skúmania toho, ako možno v populárnych piesňach vytvárať odlišné zvukové krajiny (soundscapes). Autorka predstavuje rôzne teoretické interpretácie populárnej hudby prostredníctvom legendárnych hviezd populárnej hudby, akými sú Karel Gott, Oliver Dragojević a Jožo Ráž, spevák skupiny Elán.

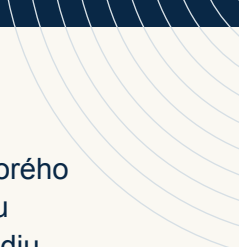
Kľúčové slová: štatistická interpretácia pop music, manažérska interpretácia pop music, kriticko-štylová interpretácia pop music, semiotická interpretácia pop music, zvuková krajina pop music, Karel Gott, Oliver Dragojević, Jožo Ráž, Elán

Literatúra:

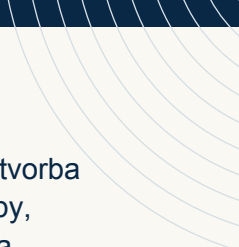
- Allegra, Serena. 2024. Algorithms, AI and music composition: When can musical creativity be considered pop? In: Scenari, Rivista di estetica e metafisica, 21 Dicembre, 271-294.
- Blüml, Jan – Kajanová, Yvetta – Ritter, Rüdiger (eds.). 2019. Popular Music in Communist and Post-Communist Europe. Berlin: Peter Lang.
- Blüml, Jan – Opekar, Aleš. 2025. Popular Music Research behind the Iron Curtain, Czech Musicology. in the Context of Central European, Culture and Politics, series Jazz under State Socialism, vol. 12. Berlin, Olomouc, Laussane: Peter Lang.
- Fabbri, Franco. 1981. A Theory of Musical Genres: Two Applications, in D. Horn and P. Tagg (eds.), Popular Music Perspectives, IASPM, Göteborg-Exeter, 52-81.
- Marino, Stefano and Mugnaini, Giovanni. 2024. What Is Punk (in Italy) Today? Some Remarks on the Aesthetic and Social Aspects of Musical Subcultures, in Y. Kajanová (ed.), Ubuntu Fusion Music, vol. 11, Lausanne: Peter Lang, 143-166.
- Smolík, Josef. 2010. Subkultury mládeže. Uvedení do problematiky. Praha: Grada.
- Tagg, Philip. 1982. 'Analysing Popular Music: Theory, Method and Practice', in Popular Music 2, 37-67.
- Tagg, Philip. 2012. Music's Meanings: A Modern Musicology for Non-Musos, Mass Media's Scholar's Press 2012.
- Papazova, Julijana. 2018. Muzički recenzii. J. Papazova: Skopje.

Yvetta Kajanová (1964) je profesorkou muzikológie na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, kde prednáša dejiny jazzu a rocku, hudobnú kritiku, sociológiu a manažment hudby. V roku 2014 vydala v akademickom vydavateľstve Peter Lang monografiu *On the History of Rock Music*. Kajanová sa zúčastnila medzinárodných konferencií vo Viedni, Prahe, Regensburgu, Berlíne, Budapešti, Varšave, Krakove, Londýne, Porte, Grazi, Miláne, Marburgu a v Thessalonikách. Profesorka Kajanová bola v rokoch 2008 – 2010 členkou medzinárodného výskumného tímu *Jazz in the Eastern Block* vo Freie Universität Berlin. Je autorkou desiatich monografií o estetike a sociológii hudby, jazzu, rocku, popovej hudbe a gospelu. Medzi jej monografie patria *Gospel Music in Slovakia* (Bratislava: Coolart – Lux 2009), *Postmoderna v hudbe, minimal, rock, pop, jazz* (Bratislava: VUK 2010), *K dejinám jazzu* (Bratislava: CoolArt 2010), *K dejinám rocku* (Bratislava: CoolArt 2010, Peter Lang 2014), *Slovenský jazz, kontexty a súvislosti* (Bratislava: UK, 2014), Yvetta Kajanová & Gertrud Pickhan & Rüdiger Ritter (eds.): *Jazz from Socialist Realism to Postmodernism*, zv. 5, (Frankfurt am Mein Peter Lang 2016), Jan Blüml & Yvetta Kajanová & Rüdiger Ritter (eds.): *Popular Music in Communist and Post-Communist Europe*, zv. 6 (Berlín: Peter Lang 2019), Yvetta Kajanová (ed.): *Ubuntu Fusion Music*, zv. 11 (Lausanne: Peter Lang 2024). Jej posledná kniha *Musica rock: suono, ritmo, affetto; e l'invenzione della chitarra elettrica*, vyšla v Taliansku v roku 2022 vo vydavateľstve Mimesis ed. v Miláne (slovenská verzia *Teória rockovej hudby*, Bratislava: UK, 2022). Bola hosťujúcou redaktorkou *Soundscapes of Religions*, špeciálneho vydania časopisu *Religion*, 2024; https://www.mdpi.com/journal/religions/special_issues/5WV60UXFK5), bola spolueditorkou zborníka "Critica musicale" so Stefanom Lombardi Vallaurim (Milano: Mimesis, 2026). Jej kniha *Návštevnosť koncertov a festivalov na Slovensku v období 2007 – 2024* (Bratislava: UK 2026) analyzuje súčasnú situáciu z manažérskeho hľadiska.

Kontakt: yvetta.kajanova@uniba.sk, Dpt. of Musicology, Faculty of Arts, Gondova 2, 811 02 Bratislava, Slovakia

Gary Carner (1955, New York) je americký jazzový historik, výskumník, autor a producent, ktorého odborná práca sa sústreďuje predovšetkým na život, tvorbu a odkaz barytónového saxofonistu Peppera Adamsa. Študoval na Macalester College a neskôr pokračoval v postgraduálnom štúdiu anglistiky a jazzu na City College v New Yorku a na Tufts University. Počas svojho odborného pôsobenia spolupracoval s významnými jazzovými vedcami a hudobníkmi vrátane Lewisa Portera, Johna Lewisa a Rona Cartera. Jazzovú históriu vyučoval na viacerých amerických vysokých školách na Mannes College of Music, Longy School of Music a Assumption College. Carner je medzinárodne uznávaným odborníkom na život a tvorbu Peppera Adamsa. Od roku 1984 až do Adamsovej smrti v roku 1986 spolupracoval priamo so saxofonistom na príprave jeho memoárov, čo sa stalo východiskom pre výskumný projekt, ktorému sa Carner venoval asi štyri desaťročia. Jeho publikácia *Pepper Adams' Joy Road: An Annotated Discography* (Scarecrow Press, 2012), predstavuje komplexnú dokumentáciu Adamsovej nahrávacej kariéry doplnenú o rozhovory a dovtedy nepublikovanými materiálmi. Neskôr vydal rozsiahlu biografiu *Reflectory: The Life and Music of Pepper Adams* (Lulu Press, 2022), vyúsťujúcu do monografie *Pepper Adams: Saxophone Trailblazer* (State University of New York Press, 2023). Carner je tiež autorom knihy *Jazz Performers* a editorom publikácie *The Miles Davis Companion*. Popri práci jazzového historika a biografa pôsobí aj ako hudobný producent a významne sa podieľa na uchovávaní a propagácii kompozičného odkazu Peppera Adamsa vrátane produkcie nahrávok venovaných jeho tvorbe. Carnerove publikácie predstavujú významný príspevok k jazzovej historiografii.

David Kollar je etablovaný slovenský gitarista, skladateľ a multidisciplinárny umelec, ktorého tvorba sa pohybuje na pomedzí experimentálnej hudby, jazzu, progresívneho rocku, ambientnej hudby, voľnej improvizácie a súčasnej kompozície. Je známy osobitým prístupom k elektrickej gitare a zvukovému dizajnu, pričom si vytvoril individuálny hudobný jazyk založený na zvukovom experimentovaní, práci s hudobnou textúrou a atmosférou a na improvizácii. Jeho umelecká tvorba zahŕňa viac ako 50 nahrávok, vyše 20 filmových partitúr, ako aj hudbu pre divadlo, výtvarné umenie a medzinárodné multimediálne projekty. Kollar spolupracoval s mnohými medzinárodne uznávanými hudobníkmi, medzi ktorých patria Steven Wilson, Erik Truffaz, Arve Henriksen, Christian Fennesz, Eivind Aarset, Pat Mastelotto, Trey Gunn, Tim Bowness, Marco Minnemann a Lukas Ligeti. V roku 2015 spoluzaložil experimentálne trio KOMARA s Patom Mastelottom z King Crimson a trubkárom Paolom Rainerim. Ako gitarista a zvukový dizajnér sa podieľal na viacerých projektoch Stevena Wilsona vrátane albumov *To the Bone* (2017), *Love You to Bits* skupiny No-Man (2019), *The Harmony Codex* (2023) a *Harmonic Divergence* (2024). Jeho rozsiahla diskografia dokumentuje dlhodobé skúmanie možností elektrickej gitary, elektroniky, improvizácie a zvuku. Popri sólovej tvorbe jeho spolupráce s hudobníkmi, ako sú Arve Henriksen a Erik Truffaz, ďalej upevnili jeho pozíciu na európskej experimentálnej a súčasnej hudobnej scéne. Jeho najnovšia tvorba sa pohybuje medzi experimentálnou kompozíciou, rockom, fusion, elektronickou a filmovou hudbou a interdisciplinárnymi umeleckými projektmi. Kollar získal viacero ocenení a nominácií za svoje nahrávky a filmovú hudbu. Patrí medzi ne Radio_Head Award za prínos do slovenskej hudby (2018) a ocenenie Slovenskej filmovej a televíznej akadémie za najlepšiu filmovú hudbu (2019). Jeho tvorba získala medzinárodné uznanie aj v odborných hudobných médiách a objavila sa vo výberoch významných experimentálnych a progresívnych nahrávok. Okrem hudby sa Kollar venuje aj výtvarnej tvorbe, najmä kresbe uhlíkom a kombinovaným technikám, v ktorých prenáša svoj záujem o improvizáciu, textúru a abstrakciu z hudobnej do vizuálnej oblasti.